

איש, והוא אמינא איש למעוטי קטן מרש
בסנהדרין (פד ב) ע"ש.

ובספר חסידים (סימן מט) כתב, הוה רמז
נפשך מאלד פון מרוס ידך לא על דבר

ולא על אשה הן קטנים הן גדולים כו', ואשיל
היה בן י"ג ע"ש. ויש לזממה על הכנסת האמה

חו"מ מהדו"ב (רס"ו חכ), שהביא מדברי הספר
חסידים, שאפילו פחות מבן י"ג אסור להסתייג

ולא הזכיר מדברי הרמב"ם המפורשים דענין
בלאו אף בקטן. ובדברי הספר חסידים י"ל דענין

רק מילתא דחסידותא. ועיין עוד בשו"ת מארי
אשכנז יו"ד (סימן קסד, רמה, רמט), שהביא
בארובה דגם החובל בקטן עובר גלי"ח ע"ש.

אלה מכה רבה (ב).ג.

מוכרת, וי"ל שהשמיעו משום שפוטו דגם
בקטן עובר. והרי השו"ע השמיט גם בין
איש בין אשה שבדברי הרמב"ם, ועל כרמך
משום דהוא פוטו. וי"ל עוד דהשו"ע
לשיטתו, דהנה לדעת הרמב"ם דחובל בחבירו
עובר אלא יוסף, שפיר אינערין לאשונוגיין
דגם בקטן עובר, משום דלא יוסף כחוב גבי
מלקות, ומלקות בקטן ליחא, והוה אמינא
דבקטן ליכא לאו דחובל. משא"כ לדעת
השו"ע דעובר אפן יוסף, והוא קרא מיוחד
לנזרי חובל בחבירו כמו שביאר הסמ"ע שם,
לפי זה לא אינערין לאשונוגיין דגם קטן
בכלל, ומה שהריכו קרא בנדה (מד ב)
להורג את הקטן, היינו משום דכתיב מכה

פן יוסף להבותו על

כתב רבינו בחיי, יש כאן רמז במלת 'רבה', שהרי
מזוה לא חטשה הן ספ"ה, ויש בהן כמה
לארין שאין שם חיוב מלקות. ואותן שבהן חיוב
מלקות הן ר"ו לארין כמנין 'רבה', וזו מכה רבה
ע"ש. ורמז זה בהפסוק כאן, כתב גם מהר"י
גיקאטייליה ז"ל בספרו שערי אורה (פ"א),
ובספרו כללי המזוה (ערך לאו). ובספר שפתי
חכמים עמ"ס מגילה (ו' ב) ברש"י ד"ה כל חייבי,
הביא רמז זה בשם הג"מ דיאל פרוטקין ז"ל
מפרעשבורג ע"ש. ובהגות חשק שלמה מכות
(בג א), הביא כן בשם אחיו הג"מ בלאל הכהן ז"ל
ע"ש. אמנם כאמור רמז זה הובא כבר בקדמונים.

והרמב"ם בלי סנהדרין (סופי"ט), נתן בזה
סימן אחר, ובתב נמצאו כל הלוקים
ר"ו וסימן להם ילקו ארס ע"ש. ור"ל ז"ר הוא
מאה ושבע. כ"ה בכל הדפוסים, וכן הובא בכל

ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם ובן אין לו וגו' (כה).ה.

הספרים בשם הרמב"ם. אמנם הוכח
כהנוסח דפוסיו הרמב"ם שדפסו לאחיות
עפ"י כת"י, ילקו זרים, שהוא בנימטרא ר"ו
ועיין במגלה עמוקות (אופן ע), שהביא דברי
הרמב"ם והשערי אורה. ובמעשה חוקת
המשניות במס' מכות הביא הרמזים הנ"ל וכתב
ואני אומר שגם התנא מרמז זה, ואלו הן הלוקין
(מכות יג א), תיבת 'הלוקין' עם האומות עולה
מכוון ר"ו ע"ש. ועיין עוד להתפארת ישראל
סנהדרין סופי"א. ועיין באגרא דלה פ' יח
(ג), (יז) בפסוק ויבן לו בית ולמקוהו עשה סוטה
שכתב רנ"ו הוא סך העצירות שחייבים עליהם
מלקות, שנמנו בהם דרשי רשומות סימן ילקו
זרי"ס ע"ש. נראה שהבין דחשנין כל הדינים
'אריס' והוא רנ"ו, ובאמת כוונת הרמב"ם הן
ז"ר כמו שכתב להדיא, וז"ע.

שוב אינה יולדת, אמר רב נחמן לא שני אלא שני
דעמה להנשא אבל דעמה להנשא מתעשרת

בפ"ס יצמות (לי ב) איחא, אמר ר' יוחנן כל
ששהמה אחר בעלה עשר שנים ושאה

חדשים

תקפה

(אהלות פ"א מ"ו), ולא אמעוט אלא סריס חמה ואילונית, והכלל כל שלא היה לו שעת הכושר (יבמות ע"ב ע"ש). ועיין בשו"ת דברי יוסע ח"א (סימן כ' אות ו'), מה שכתב ליישג דברי החכם ההוא.

וכבר העירו מדברי הספר חסידים (סימן חל"ג) שמבואר שלא דבדרי שניהם, שכחב כתיב כי ישבו אחים יחדיו וגו' פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, שהרי אמר הכתוב להקים לאחיו שם, וכשיהיה בן שלש עשרה שנה היה כבר בת שנים רבות, וכשהוא בן י"ח או בן כ' היא אינה ראיה ללדת, שהרי אלמנה שעבדה בלא בעל עשר שנים שוב אינה יולדת, שהרי לאחר מיתח בעלה נולד זה. ואין לומר דעתה הימה עליו, לפי שמה שאמרו חכמים שהמה עשר שנים בלא בעל אינה יולדת זה כשאין דעתה עליו, אבל יש דעתה עליו לא, זה ודאי כגון בת רב חסדא על רבא לפי שהיה גדול, אבל על קטן אין תאה ע"ש. והגאון ר"מ אריק ז"ל בהגהותיו על הספר חסידים, העיר דמבואר דבדרי שבקטן לא שייך לומר דעתה עליו, דלא כהחכם ההוא שהביא הרע"ב"ץ. וגם מבואר דבדרי דאם אינה ראיה להוליד אינה ראיה ליבוס, ודלא כהרע"ב"ץ ז"ל. וכן העיר על הרע"ב"ץ מדברי הספר חסידים, ח"א בקובץ וילקט יוסף (תרכ"ו סימן נא) ע"ש.

ובספר אהל דוד [להג"ר דוד דייטש ז"ל] בתיבימות (יו ב), כתב לתוך אף לבי הספר חסידים דבקטן לא מהוי דעתה עליו, איטריך קרא למעט אשת אחיו שלא היה בעולמו, כגון שייבס אחד אשת אחיו, ואח"כ נולד עוד אח והגדיל, ושזב מת היבס, קמ"ל קרא דאסור לאח הנוול אחר מיתח הראשון, דככהאי גוונא ליבא למעוטי משום הקמת זרע, שהרי לא שהמה אחר מיתח בעלה עשר שנים. אמנם קשה לר' שמעון (יבמות יח ב) דמתיר ביבוס ואח"כ

בספר פלפולא חריפתחא [וולקווא ח"ג] בתיבימות כתב, יש לדעת מנליה לרב נחמן דין זה, וי"ל דאיתח (יבמות יו ב) כי ישבו אחים יחדיו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. פירוש דוקא אם היה לזה היבס ישיבה אחת בעולם עם אחיו המת שראו זה את זה, פרט אם נולד אחר מיתח אחיו אינו ראשי לייבוס. ולכאורה קשה למה צריך קרא לזה, הרי כיון שנולד אחר מיתח אחיו, ונהיותו קטן אינו ראשי לייבוס עד שיהיה בן י"ג שנה דאיש כתיב בפרשה, וא"כ היא הוצרכה להמתין למעלה מעשר שנים ושזב אינה יולדת, וכיון דאינה יולדת אסורה ליבוס, דעיקר מצות יבוס להקים זרע על שם אחיו, ולכן איילונית אסור לייבוס. ועל כרחק דאם דעתה להנשא מתעברת, והוה אמינא בנולד אחר מיתח אחיו ראשי לייבוס, לכן כתיב כי ישבו אחים יחדיו וגו' ע"ש.

והרע"ב"ץ ז"ל ביבמות שם הביא פלפול זה בשם חכם אחד ודחה דבריו, וז"ל לא שנו אלא שאין דעתה להנשא בו, שמעתי אמורים בשם ח"א שהביא ראיה לדבר מן התורה, לפי שכן יוס אחד וזקק ליבוס (גדה מג ב), ואעפ"י שאינו ראוי להקים זרע לאחיו עד שיהא איש בן י"ג שנה (סנהדרין סט א). ואעפ"י שביאת בן ט' יום אחד היא ביאה, מ"מ פשיטא שאינו מוליד, ולא חייבה תורה שייבוס בן ט'. ולפי זה יקשה למה הוצרכה תורה לאסור אשת אחיו שלא היה בעולמו, בלאו הכי אסירא, אלא ודאי צריך לומר משום דדעתה עליה דיבוס. והוי הוכחה ושמתו בה השומעים כעל מציאה חדשה, ואמנם אינה אלא מהיסח הדעת ושמתו בשטות עלמן, כי החליעו שכל שאינו מוליד אינו במצות יבוס, א"כ גם הנשאת לאחר מ' שנה (ב"ב קיט ג) לא חתייבס, וכל שכן הזקנה והעקרה, והרי דל אלה גנות יבוס הנה, וכן הזקן ופ"ד ופרים (יבמות כ' ב), ואפילו הגוסס וזקק ליבוס

הוא
רונה
ר"ז.
דברי
על
וכתב
לוקין
עולה
שראל
ישלח
וכות,
גליהם
ילקו
זמיבה
ש רק
א שאין
עברת.

מגדים

הקפו

כי תצא בה, ה

חדשים

חריפתא הנ"ל, אלא לחס שיצת דהס
 והסומעים שמתו צו. ויתכן מאל שהסם
 הוא הגה"ק הר"ר יהונתן ז"ל, שלאחרונה
 (מכת"י תלמידו הג"ר טיאה וז"ל כן
 הקרבן נחאל) בספר זכרון יצונו
 (תשס"ד), דרוש ששמע ממנו, ושם נמצא הפסוק
 הנ"ל. וכנראה שהגיע לאזני הרשב"ץ ז"ל
 שאמר בדרוש הנ"ל, ועל זה כתב מה שכתב
 דבריו, והוא היה בר פלוגמיה בחייו דעות

קשה
 נולד ולא אסור רק כחד אח ומה ונולד אח. קשה
 דחסיק ליה דבעינן להקים סם זרע. וז"ל דר"ש
 סובר כמ"ד דחמיר סריקן ארס ליבוס, ולא ממעט
 רק היכא דלא היה שפת הכושר. וא"כ גם יבמה
 ששהמה עשר שנים נח יבוס היא, כיון דיתמה לה
 שעת הכושר ע"ש.

והגדה לא נעטע מיהו הי"חכס אחד' שהביא
 הרשב"ץ ז"ל ודחה דבריו מכל וכל.
 ומדבריו נראה שאין כוונתו לספר פלפולא

כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם ובן אין לו וגו' (כה, ה).

לי אלהים זרע אחר תחת הכל כי הרגו קין, שנת
 יש לדקדק דלמה מעורר ממת הדון, והי"ל למה
 תחת הכל סתם. ונראה בהקדים מ"ש חז"ל
 דמאות יבוס אינה נוגהת ברזח, והטעם דאין
 קטיגור נעשה קטיגור, וז"א כי שם לי אלהים אה
 אחר שיצא תחת הכל, דקין אינו ראוי לייבס ע"כ
 הנה מה שכתב כן בשם רז"ל דמאות יבוס אינה
 נוגהת ברזח, לא מנינו כן להדיא בשום מקום
 אלא בדברי האלשיך ז"ל הנ"ל.

בענין מי שהרג לאחיו, אם יש לו לייבס אשת
 אחיו. נבאר מים חיים פ' בראשית (ד,
 ח) נפסוק ידע קין אח אשתו, כמד פירוש למעט
 אהא, דוקא אשתו ולא אשת הכל המת, שלו היה
 משפט הגאולה לגאול אח אחיו לייבס אשתו
 ולהקים לאחיו סם בישאל. אמנם עבור שהוא
 הרגו, לא ניתנה לו רשות זוה, תחת שהוא
 העבירו מן העולם לא יזכה הוא להביאו לעולם,
 וכמ"ש הרב האלשיך נפסוק (ד, כה) ידע ארס
 עוד וגו' ע"ש.

ויש לזרף לענין זה, מש"כ בספר חסידים (ס"א)
 קפו), הרוצח לא ישא אשת הנרצח. ונמסר
 הגדולה חו"מ (סימן תכה הגה"ע סק"ב) הנה
 דבריו, וכתב אעפ"י שלא פירש הטעם, היה
 מבואר כדי שלא יחמוד איש אשה בעולה נבל
 וכדי ליקחנה יהרוג את בעלה ע"ש. ולפי זה לא
 דוקא לענין יבוס, אלא כל רוצח אסור לישא אשה
 הנרצח, אף במקום דלא שייך מצות יבוס. וכן קין
 היה אסור לו אשת הכל אף בלי הטעם הנ"ל
 שכתב האלשיך, ובפרט שכן היתה כוונת קין
 כמ"ש בפרקי דר"א (פכ"א) אמר קין אהרתי את
 הכל אחי ואקח את אשתו ע"ש.

והגדה זין או לא נזכר בפוסקים, ודברי הנאר
 מים חיים מקורם בדברי האלשיך סם
 שניין, נפסוק ידע ארס עוד את אשתו וחלד בן
 ותקרא את שמו שם כי שם לי אלהים זרע אחר
 תחת הכל כי הרגו קין, שכתב הנה שם ידענו
 שהוא הכל, והוא זרע של אחר היינו קין כי אליו
 היה נוגע הדבר ע"י יבוס, אך עתה שם לי אלהים
 זרע של אחר, כי הוא שבת תחת הכל הראשון,
 והטעם שמתו הוא יתברך כי ולא היה מאחיו,
 הלא הוא הנה הרגו קין, ואין יזכה מי שהרגו
 לבוס להביאו לעולם ע"ש.

ובבלי חמדה בקונטרס המלואים כפ' וישב (דף
 י" ע"ב) בחי' מנן המחבר, כמד בפס' (דף

וראיתי עוד נספר מלל לזכרהם [ליורשו
 מר"נה] כפ' בראשית, נפסוק כי שם